

Grzegorz Paluszak

Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

Katarzyna Kuźniar

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

KONKURENCYJNOŚĆ I WOLNOŚĆ GOSPODARCZA W PAŃSTWACH UNII EUROPEJSKIEJ W ŚWIETLE STRATEGII LIZBOŃSKIEJ

1. Wstęp

Celem artykułu jest określenie siły zależności między stopniem konkurencyjności, stopniem wolności gospodarczej a oceną realizacji kryteriów strategii lizbońskiej w państwach Unii Europejskiej oraz uzasadnienie powiązań między nimi. W związku z tym najpierw przedstawiono oddzielnie: kryteria i stopień konkurencyjności państw UE według trzech międzynarodowych rankingów (World Economic Forum: GCI, BCI oraz instytutu IMD), kryteria i stopień wolności gospodarczej (EFI) oraz ocenę realizacji kryteriów strategii lizbońskiej. Zaprezentowanie tych kryteriów i ich omówienie pozwoliło ukazać sposób rozumienia konkurencyjności i wolności gospodarczej oraz strategii lizbońskiej. Następnie na podstawie korelacji rang Spearmana ustalono siłę powiązania między nimi (można ją w pełni uzasadnić, nie jest to więc korelacja pozorna). Na podstawie przeprowadzonego badania można zauważyć silną i uzasadnioną zależność między stopniem konkurencyjności, stopniem wolności gospodarczej i najlepszą oceną realizacji kryteriów strategii lizbońskiej.

2. Konkurencyjność państw UE, USA i Japonii według rankingów GCI i BCI

Wskaźnik GCI (*Growth Competitiveness Index*) mierzy zdolność konkurencyjną poszczególnych krajów. Uwzględnia on następujące czynniki [2, 2004-2005]:

– postęp technologiczny,

- jakość instytucji publicznych,
- otoczenie makroekonomiczne.

Konstrukcja indeksu technologicznego oraz wagi poszczególnych subindeksów zależą od tego, czy badany kraj zaliczany jest do grupy innowatorów (dla których kluczowe znaczenie ma postęp technologiczny), czy do krajów uprzemysłowionych (gdzie większy nacisk kładzie się na dyfuzję postępu, zdolność absorpcyjną i adaptacyjną). Na wartość indeksu technologicznego wpływ mają subindeksy: innowacyjności, transferu technologii (tylko dla krajów uprzemysłowionych) oraz ICT. Subindeksy innowacyjności i ICT są równoważne dla krajów-innowatorów, w krajach zaś uprzemysłowionych subindeksy transferu i ICT są relatywnie ważniejsze.

Indeks instytucji publicznych opiera się na dwóch równoważnych subindeksach, oceniających uczciwość rozstrzygnięć przetargów publicznych i jakość prawa oraz korupcję.

W indeksie otoczenia makroekonomicznego 50% wagi przypada na subindeks makroekonomicznej stabilności (ocenie podlegają m.in. finanse publiczne, oszczędności, inflacja, stopa procentowa, prawdopodobieństwo wystąpienia recesji) i po 25% – na ocenę wiarygodności kraju w oczach inwestorów oraz ocenę wydatków publicznych.

W państwach zaliczanych do grupy innowatorów waga przypisana czynnikowi postępu technologicznego wynosi – w wartości wskaźnika zdolności konkurencyjnej GCI – 50%, a przypisana jakości instytucji publicznych i ocenie makroekonomicznej – po 25%. W drugiej grupie krajów wszystkie składniki GCI są równoważne [2, 2004-2005].

Wskaźnik BCI (*Business Competitiveness Index*) jest miarą bieżącej konkurencyjności przedsiębiorstw; w 2001 r. nazywał się CCI (*Current Competitiveness Index*). Każda z tych wersji składa się z dwóch subindeksów [2, 2001-2002; 2004-2005]:

- jakości otoczenia biznesowego,
- oceny zarządzania operacyjnego i strategii przedsiębiorstw.

Porównując dane z różnych lat, trzeba wziąć pod uwagę to, że im bardziej odległy rok odniesienia, tym dane są mniej porównywalne ze względu na rosnącą w miarę upływu lat liczbę sklasyfikowanych państw (w 2000 r. w rankingu BCI uwzględniono 58 krajów; w 2001 – 75 krajów, a w latach 2003 i 2004 nieco ponad 100 – wprawdzie ta liczba jest zbliżona, ale różni się nieco zestaw krajów, co też jest istotne, bo państwa z bardzo niskimi pozycjami zastąpiono krajami dość wysoko sklasyfikowanymi w 2004 r.; ponadto są niewielkie różnice w formule uzyskiwania wyniku). Interpretując zmiany pozycji poszczególnych krajów w kolejnych rankingach WEF (od roku 2001 do 2004), można wskazać pewne wyraźne prawidłowości.

Jedynym krajem UE, którego międzynarodowa pozycja konkurencyjna jest zbliżona, a nawet można by się pokusić o stwierdzenie, że lepsza niż USA, jest Finlandia. Pozostałe kraje skandynawskie poprawiły po 2001 r. swoją zdolność

konkurencyjną – widać szczególnie poprawę pozycji według oceny otoczenia makroekonomicznego [2, 2001-2002]. Ponadto Dania wysunęła się na prowadzenie pod względem jakości i egzekwowania prawa (jego niezależności od wpływu polityki, środowisk lobbujących) oraz odporności na korupcję. Japonia swoją obecną pozycję w czołówce zawdzięcza głównie wysokiemu zaawansowaniu technologicznemu.

Spośród nowych państw członkowskich UE w 2004 r. najwyższą sklasyfikowaną została Estonia. Stopniowo, choć w bardzo powolnym tempie w ciągu porównywanych lat, poprawia ona swoją zdolność konkurencyjną (głównie dzięki poprawieniu jakości otoczenia makroekonomicznego). Kraj ten osiąga obecnie (według GCI) pozycję wyższą niż 8 państw UE 15, których gospodarki w najlepszym razie cechuje stagnacja. Najniżej spośród krajów „starej” Unii sklasyfikowano obecnie według wartości wskaźnika zdolności konkurencyjnej Włochy, jednak już według indeksu bieżącej konkurencyjności przedsiębiorstw pozycja Włoch nie jest aż tak niska (9 państw UE 25 jest niżej sklasyfikowanych, a w UE 15 tylko Grecja wypadła gorzej) [2, 2003-2004; 2004-2005].

Analizując kierunek i dynamikę zmian pozycji Polski w rankingach WEF, można sformułować wniosek, że największym problemem naszej gospodarki jest rozległość zjawiska korupcji (co zwiększa koszty i ryzyko działalności gospodarczej), a także niestabilne, kiepskiej jakości prawo. Głównie coraz gorsza ocena tych czynników jest przyczyną najniższej pozycji w rankingach GCI w latach 2003 i 2004 (w roku 2004 w porównaniu z 2003 r. doszło do znacznego pogłębienia naszych najsłabszych stron, a więc i pogorszenia zdolności konkurencyjnej polskiej gospodarki). Pogorszyła się także w tych latach pozycja Polski według wskaźnika biznesowej konkurencyjności, głównie wskutek pogorszenia się jakości otoczenia biznesowego w naszym kraju. Pod tym względem wypadamy niekorzystnie nawet na tle państw, które w maju 2004 r. weszły z nami do UE.

3. Konkurencyjność państw UE według IMD i stopień ich wolności gospodarczej według *Economic Freedom Index*

Celem *Economic Freedom Index* jest ustalenie stopnia wolności gospodarczej. W tym indeksie uwzględnia się takie kwestie, jak: handel, obciążenia fiskalne, ingerencja rządu, polityka pieniężna, inwestycje zagraniczne, bankowość, płace i ceny, ochrona praw własności, regulacje i tzw. szara strefa [3]. Im mniej dane państwo otrzyma punktów, tym większy osiąga stopień wolności gospodarczej. W 2004 r. w grupie UE 15 największy stopień wolności gospodarczej odnotowano w Danii, Szwecji i Finlandii, a najniższy – w Grecji, Francji, Portugalii, Hiszpanii i we Włoszech. Zasadniczo najlepsze pozycje zajmują państwa północne, a najgorsze – państwa południowe.

W indeksie konkurencyjności według IMD wyróżnia się cztery subindeksy: wyniki ekonomiczne (83 kryteria), efektywność państwa (77 kryteriów), efektywność biznesu (69 kryteriów) i infrastruktura (94 kryteria) [4, s. 742-743]. W grupie pierwszej znajdują się zagadnienia związane z gospodarką krajową, handlem międzynarodowym, inwestycjami zagranicznymi, zatrudnieniem i cenami. W drugiej grupie wzięto pod uwagę finanse publiczne, politykę fiskalną, strukturę instytucjonalną, prawo gospodarcze, strukturę społeczną. W trzeciej grupie ocenia się wydajność, rynek pracy, finanse, zarządzanie, postawy i wartości. W ostatniej grupie znajdują się: infrastruktura podstawowa, technologiczna, naukowa oraz zdrowie i środowisko naturalne, edukacja. W indeksie IMD im więcej dane państwo otrzyma punktów, tym większym stopniem konkurencyjności się charakteryzuje. W 2004 r. na pierwszych miejscach wśród państw „starej” UE znajdują się: Dania (7 pozycja), Finlandia (8 pozycja), i Luksemburg (9 pozycja), a na najniższych pozycjach są: Portugalia (39 pozycja), Grecja (44 pozycja) i Włochy (51 pozycja). W 2005 r. nie następują większe zmiany. Ogólnie najlepsze pozycje zajmują państwa północne, a najgorsze państwa południowe. Na podstawie tych informacji można sądzić, że im większy stopień wolności gospodarczej, tym silniejsza konkurencyjność gospodarki danego kraju UE 15.

4. Konkurencyjność państw UE według kryteriów strategii lizbońskiej

Autorzy *The Lisbon Review 2004* [5] oceniają kraje UE 15 oraz nowe państwa członkowskie UE według 8 kryteriów wyznaczonych na podstawie strategii lizbońskiej, jakie mają kluczowe znaczenie dla konkurencyjności [5, s. 2]:

- 1) tworzenie społeczeństwa informacyjnego,
- 2) rozwijanie europejskiego obszaru dla innowacyjności, sfery badawczo-rozwojowej,
- 3) liberalizacja (dokończenie procesów tworzenia wolnego rynku, pomoc państwa i polityka wspierania konkurencji),
- 4) rozwój gałęzi przemysłu sieciowego (telekomunikacja, transport),
- 5) tworzenie rynku efektywnych i zintegrowanych usług finansowych,
- 6) poprawa klimatu dla przedsiębiorczości (warunki rozpoczęcia działalności gospodarczej, regulacje prawne dla biznesu),
- 7) działalność w celu zwiększenia zaangażowania społecznego (przywracanie ludzi na rynek pracy, podnoszenie stopnia kwalifikacji zawodowych, unowocześnienie systemu ochrony socjalnej),
- 8) wzmacnianie trwałego rozwoju.

Tabela 1. Ocena stopnia spełnienia kryteriów strategii lizbońskiej w UE 15 i nowych krajach UE

Kryteria oceny	Najlepiej ocenione kraje UE 15	Najgorzej ocenione kraje UE 15	Najlepiej ocenione nowe kraje UE*	Najgorzej ocenione nowe kraje UE
Spoleczeństwo informacyjne	Finlandia, Szwecja, Dania	Grecja, Hiszpania, Portugalia	Estonia, Malta, Słowenia	Polska, Węgry, Słowacja
Innowacyjność, B+R	Finlandia, Szwecja, Niemcy	Grecja, Portugalia, Luksemburg	Słowenia, Łotwa, Estonia	Malta, Czechy, Słowacja
Liberalizacja	Finlandia, Dania, Wielka Brytania	Grecja, Portugalia, Włochy	Łotwa, Estonia	Polska, Słowacja, Czechy
Przemysły sieciowe	Dania, Szwecja, Niemcy	Irlandia, Grecja, Włochy	Słowenia, Czechy, Estonia	Polska, Łotwa
Usługi finansowe	Finlandia, Wielka Brytania, Dania	Grecja, Portugalia, Włochy	Estonia, Malta, Węgry	Czechy, Polska, Słowacja
Przedsiębiorczość	Wielka Brytania, Dania, Finlandia	Włochy, Grecja, Portugalia	Estonia, Łotwa, Węgry	Słowacja, Polska, Słowenia
Zaangażowanie społeczne	Dania, Finlandia, Szwecja	Grecja, Portugalia, Włochy	Malta, Łotwa, Czechy	Polska, Litwa, Słowacja
Trwały rozwój	Finlandia, Niemcy, Szwecja	Grecja, Portugalia, Irlandia	Słowenia, Słowacja, Czechy	Malta, Polska, Węgry

* W rankingu WEF nie ujęto wśród nowych krajów UE Cypru (w czasie, gdy powstawał ranking, były to jeszcze potencjalne nowe kraje członkowskie UE).

Źródło: opracowanie własne na podstawie [5, s. 4, 9].

Wśród członków UE 15 najlepiej ocenionych pod względem stopnia spełnienia kryteriów strategii lizbońskiej decydujących o poprawie konkurencyjności wyraźnie przeważają kraje skandynawskie, natomiast najgorsze wyniki, i to pod względem spełnienia wszystkich 8 kryteriów, mają kraje południowe. W gronie nowych krajów członkowskich UE liderem jest Estonia. Wśród najgorzej ocenianych państw niemal zawsze znajduje się Polska (tab. 1 i 3).

Tabela 2. Ranking według stopnia spełnienia 8 kryteriów strategii lizbońskiej w UE 15 i porównanie z USA

Kraj	Pozycja w rankingu	Wynik*	Kraj	Pozycja w rankingu	Wynik*
Finlandia	1	5,80	Belgia	10	4,88
Dania	2	5,63	Irlandia	11	4,69
Szwecja	3	5,62	Hiszpania	12	4,47
Wielka Brytania	4	5,30	Włochy	13	4,38
Holandia	5	5,21	Portugalia	14	4,25
Niemcy	6	5,18	Grecja	15	4,00
Luksemburg	7	5,14	Średnia UE 15	–	4,97
Francja	8	5,03	USA	–	5,55
Austria	9	4,94			

* Średnia arytmetyczna z wyników w poszczególnych 8 kategoriach. Skala ocen: od 1 do 7; im większa wartość, tym lepsze osiągnięcia.

Źródło: [5, s. 4].

Tabela 3. Ranking według stopnia spełnienia 8 kryteriów strategii lizbońskiej w nowych państwach członkowskich UE

Kraj	Pozycja w rankingu	Wynik	Kraj	Pozycja w rankingu	Wynik
Estonia	1	4,64	Czechy	5	4,16
Słowenia	2	4,36	Węgry	6	4,12
Łotwa	3	4,34	Litwa	7	4,05
Malta	4	4,20	Słowacja	8	3,89
Polska				9	3,68

Źródło: [5, s. 9].

Wprawdzie średnia unijna (UE 15) jest o 0,58 gorsza od wyniku USA, jednak 3 najbardziej konkurencyjne gospodarki UE mogą poszczycić się wynikami przewyższającymi wynik USA o 0,07-0,25 (tab. 2). Widać też, że najlepszy z grona nowych krajów UE osiągnął wynik o 0,33 niższy od średniej UE 15, jednak wyprzedza 4 najmniej konkurencyjne państwa „starej” UE (tab. 2 i 3).

Wśród najważniejszych zagrożeń konkurencyjności 10 nowych członków UE, obniżających zaufanie zagranicznych inwestorów do tych gospodarek, wymienia się m.in. [1, s. 21]:

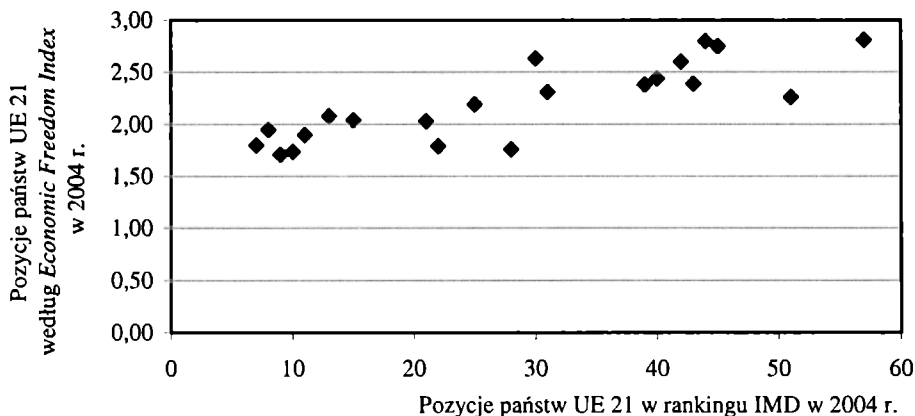
- słabą infrastrukturę (IT, transportową i energetyczną) – 67% wskazań,
- korupcję, brak przejrzystości prawa – 60% wskazań,
- erozję przewagi niskich kosztów – 53% wskazań,
- niestabilność makroekonomiczną – 41% wskazań,
- nieefektywny łańcuch podaży – 35% wskazań,
- słabe kwalifikacje zawodowe, wykształcenie społeczeństwa – 28% wskazań,
- niestabilność polityczną – 27% wskazań,
- niską siłę nabywczą – 20% wskazań.

5. Powiązanie konkurencyjności i wolności gospodarczej państw UE z oceną realizacji kryteriów strategii lizbońskiej

Siłę powiązania pomiędzy konkurencyjnością państw UE według wcześniej przedstawionych rankingów zaprezentowano w tab. 4. W celu oceny siły powiązania wykorzystano korelację rang Spearmana, której wyniki uzasadniono. Na szczególną uwagę zasługuje silna współzależność oceny konkurencyjności państw UE 21 według rankingu IMD i według rankingu wolności gospodarczej. W 2004 r. i 2005 r. korelacja rang wyniosła kolejno 0,80259 i 0,818831 (tab. 4 i rys. 1 i 2). Warto podkreślić, że korelacja jest dodatnia (wartości zmiennych wykazują zmiany jednokierunkowe), co oznacza, że konkurencyjność danego państwa według rankingu IMD zwiększa się w miarę wzrostu wolności gospodarowania w tym państwie. Na podstawie jednokierunkowych zmian tych wartości zmiennych można sądzić, że związek

szenie stopnia konkurencyjności wiąże się ze zwiększeniem stopnia wolności gospodarowania w grupie państw UE 21. Należy również podkreślić, że tak silna korelacja rang pomiędzy konkurencyjnością państw według tych dwóch rankingów nie wynika z uwzględnienia takich samych kryteriów w tych rankingach.

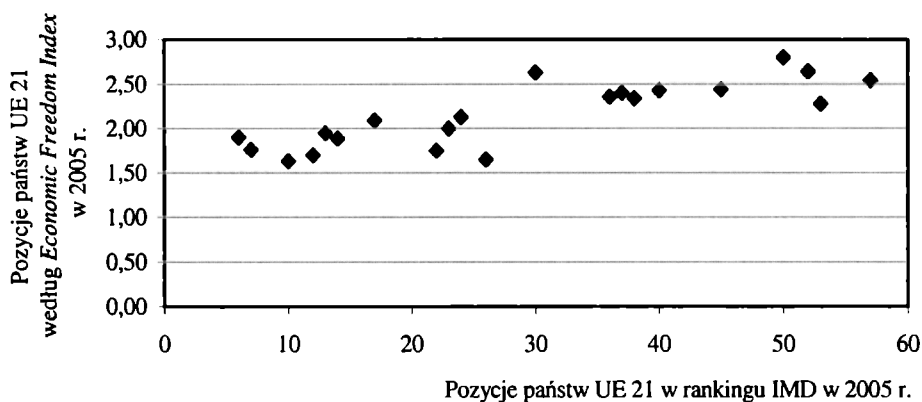
Siła zależności między konkurencyjnością według IMD a konkurencyjnością według GCI jest słabsza niż między konkurencyjnością IMD a konkurencyjnością BCI (tab. 4 i rys. 3 i 4). W obu przypadkach korelacja jest dodatnia. Na podstawie tego można sądzić, że kwestie mikroekonomiczne są ważniejsze niż makroekonomiczne, ponieważ czynniki uznane za podstawowe we wspieraniu wysokiego tempa wzrostu gospodarczego w średnim i długim okresie (GCI) okazują się według IMD powiązane z konkurencyjnością słabiej niż czynniki kluczowe dla bieżącej konkurencyjności przedsiębiorstw (BCI). Wypada przypomnieć, że jednym z subindeksów BCI jest jakość otoczenia biznesowego, a jednym z subindeksów GCI jest jakość instytucji publicznych. Firma zainteresowana jest przede wszystkim warunkami, które dotyczą jej bezpośrednio na poziomie mikro, choć jednocześnie uwzględnia uwarunkowania makroekonomiczne. W pewnym stopniu o jakości otoczenia biznesowego decyduje zagadnienie mikroekonomiczne, jakim jest ochrona praw własności (*property rights*), a o jakości instytucji publicznych informuje stopień nadmiernej ich działalności regulacyjnej.

Rys. 1. Porównanie pozycji państw UE 21 w rankingu IMD i według *Economic Freedom Index* w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów IMD i *Economic Freedom Index* w 2004 r.

W niektórych państwach do zapewnienia bardzo dobrej ochrony praw trzeba nadmiernej regulacji, a w niektórych państwach ochronę praw własności można zapewnić bez nadmiernej i negatywnie ocenianej regulacji instytucji publicznych. Wydaje się, że jednym z najważniejszych czynników jest bardzo dobra ochrona prawa

Rys. 2. Porównanie pozycji państw UE 21 w rankingu IMD i według *Economic Freedom Index* w 2005 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów IMD i *Economic Freedom Index* w 2005 r.

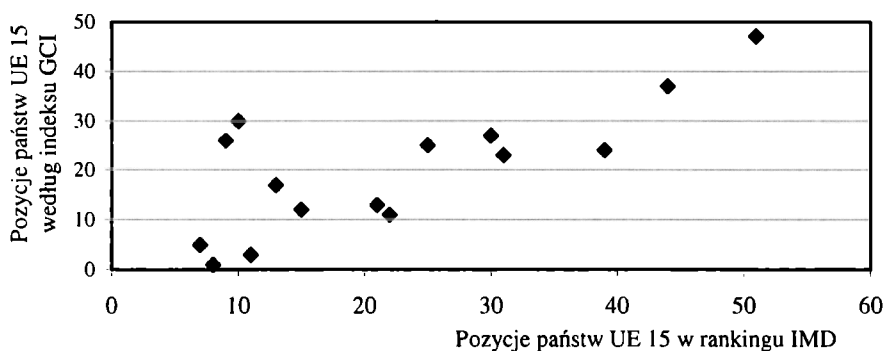
Tabela 4. Charakterystyka badanych korelacji rang Spearmana

Lp.	Przedmiot badania	Wynik	Państwa objęte badaniem
1	Ranking IMD i ranking <i>Economic Freedom Index</i> (EFI) w 2004 r.	0,818831	Finlandia, Dania, Luksemburg, Irlandia, Holandia, Szwecja, Austria, Wielka Brytania, Niemcy, Belgia, Estonia, Francja, Czechy, Węgry, Hiszpania, Słowacja, Portugalia, Grecja, Słowenia, Polska, Włochy (UE 21)
2	Ranking IMD i ranking EFI w 2005 r.	0,802597	UE 21
3	Ranking IMD i ranking GCI w 2004 r.	0,596429	Finlandia, Dania, Luksemburg, Irlandia, Holandia, Szwecja, Austria, Wielka Brytania, Niemcy, Belgia, Francja, Hiszpania, Portugalia, Grecja, Włochy (UE 15)
4	Ranking IMD i ranking BCI w 2004 r.	0,732143	UE 15
5	Kryteria strategii lizbońskiej i subindeks technologiczny indeksu GCI w 2004 r.	-0,50893	UE 15
6	Kryteria strategii lizbońskiej i indeks EFI w 2004 r.	-0,81071	UE 15

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów: IMD, *Economic Freedom Index* (EFI), BCI, GCI i „Lisbon Review”.

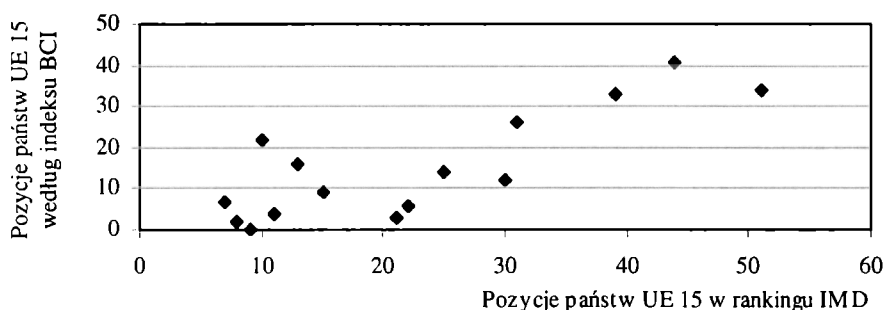
własności nawet kosztem nadmiernej regulacji, a nie słaba ochrona praw własności bez odpowiedniej regulacji. Dania może stanowić przykład państwa o najmniej rozbudowanej regulacji zapewniającego bardzo dobrą ochronę praw własności (rys. 7). Grecja zaś jest przykładem państwa o silnie nadmiernej regulacji, które w grupie badanych państw UE najgorzej dba o ochronę praw własności. W pewnym

sensie następstwem tego są odległe pozycje Grecji, w porównaniu z Danią, w rankingu GCI i BCI. W rankingach tych Grecja zajmuje miejsca w czwartej i piątej dziesiątce, a Dania zasadniczo znajduje się w pierwszej dziesiątce. Pozostałe państwa UE, takie jak: Irlandia, Finlandia, Luksemburg i Wielka Brytania, mają więcej nadmiernej regulacji, a zapewniają ochronę praw własności w takim samym stopniu jak Dania. W związku z tym, bardzo dobra ochrona praw własności okazuje się bardzo ważna dla innowacyjności, transferu technologii i ICT (rys. 8). Nawet ograniczona nadmierna regulacja państwa nie przeszkadza, gdy wiąże się również z bardzo dobrą ochroną praw własności (rys. 7). Jak wynika zaś z rys. 6, w państwach o silnie nadmiernej regulacji gorsza jest ocena realizacji kryteriów strategii lizbońskiej.

Rys. 3. Porównanie pozycji państw UE 15 według rankingu IMD i indeksu GCI w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów IMD i GCI w 2004 r.

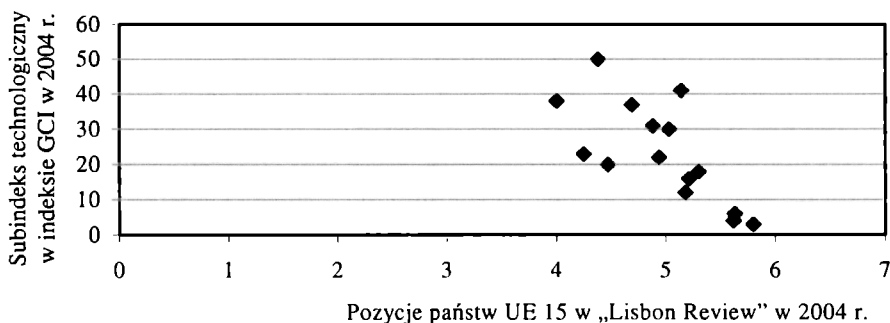

Rys. 4. Porównanie pozycji państw UE 15 według rankingu IMD i indeksu BCI w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów IMD i BCI w 2004 r.

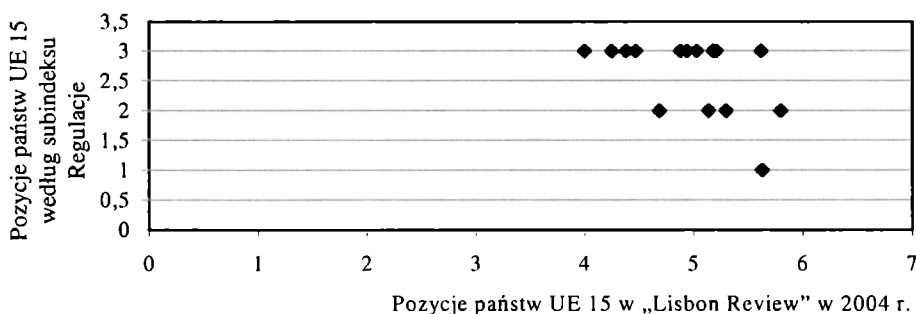
Państwa o dużym stopniu wolności gospodarczej mają również bardzo dobrą ochronę praw własności (rys. 9 i 10). Państwa chroniące prawa własności stwarzają

poczucie bezpieczeństwa prawnego dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Osoby te otrzymują gwarancję, że osoby trzecie nie będą bezprawnie korzystać z ich wyników pracy i praw autorskich, co jest szczególnie ważne w gospodarce opartej na wiedzy. Powiązanie to jest w pełni uzasadnione logicznie, a jego siłę uwidacznia silna korelacja rang Spearmana między konkurencyjnością państw UE według kryteriów strategii lizbońskiej a stopniem wolności gospodarczej, wynosząca $-0,81071$ (tab. 4). Ujemna korelacja wynika z odmiennego systemu punktacji w obu rankingach, ponieważ – zgodnie z rankingiem według strategii lizbońskiej – im więcej punktów, tym lepiej dana gospodarka spełnia te kryteria, a według indeksu wolności gospodarczej – im mniej punktów, tym większy stopień wolności gospodarczej w danym państwie. Jak można zauważyć na rys. 9 i 10, najwięcej państw najlepiej spełnia kryteria strategii lizbońskiej, a zarazem zapewnia najlepszą ochronę praw własności. Trudno bowiem zapewnić rozwój gospodarki opartej na wiedzy bez zapewnienia ochrony praw własności.

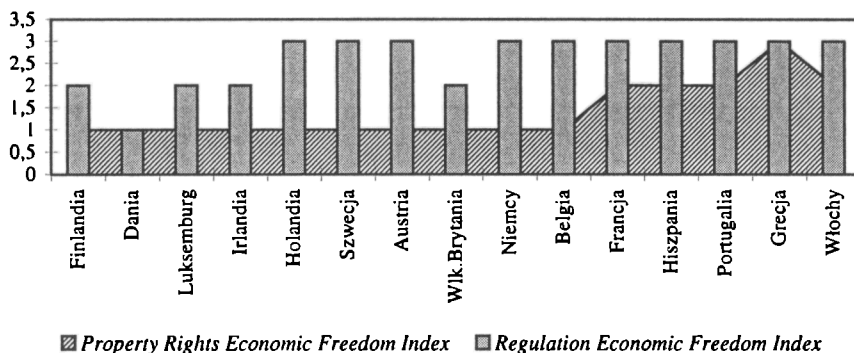
Rys. 5. Porównanie państw UE 15 w „Lisbon Review” i subindeksie technologicznym w indeksie GCI w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów „Lisbon Review” i GCI w 2004 r.

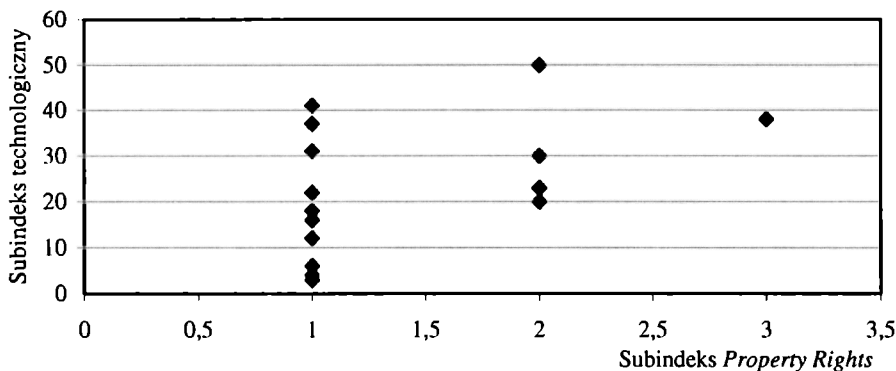
Rys. 6. Porównanie pozycji państw UE 15 w „Lisbon Review” i według subindeksu Regulacje w *Economic Freedom Index* w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów „Lisbon Review” i *Economic Freedom Index* w 2004 r.

Rys. 7. Porównanie stopnia ochrony praw własności i stopnia regulacji w UE 15 w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingu *Economic Freedom Index* (EFI) w 2004 r.

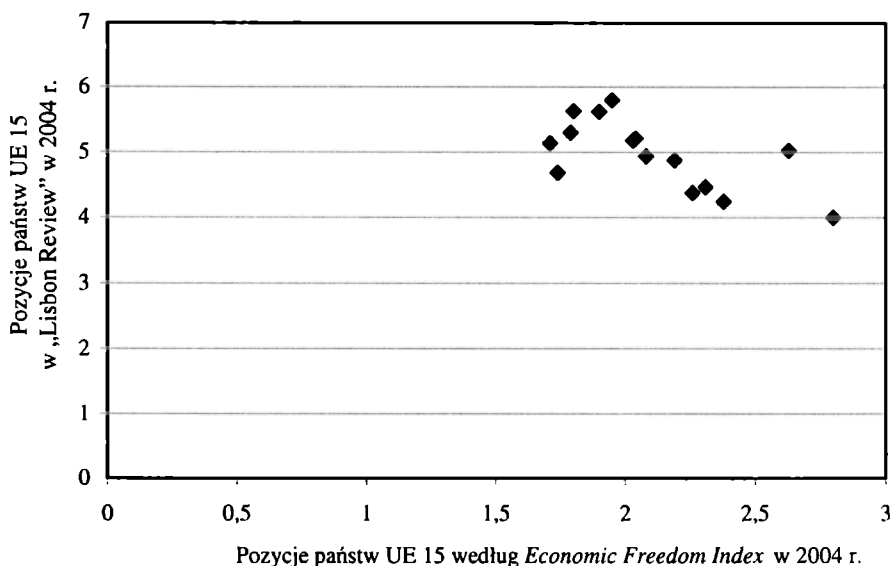

Rys. 8. Porównanie subindeksu *Property Rights* w EFI i subindeksu technologicznego w GCI w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów *Economic Freedom Index* i GCI w 2004 r.

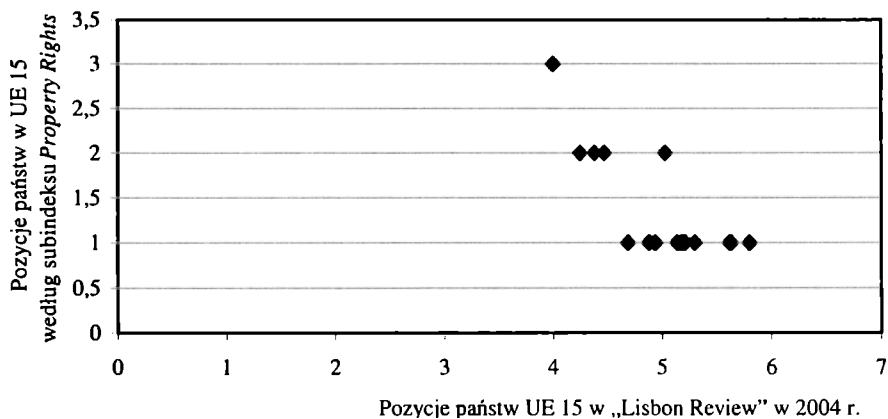
Warto odnotować relatywnie dość niską korelację rang Spearmana ($-0,50893$) między oceną realizacji kryteriów strategii lizbońskiej a subindeksem technologicznym GCI (tab. 4 i rys. 5). Ujemna korelacja wynika z tego, że im więcej punktów ma dane państwo za realizację kryteriów strategii lizbońskiej, tym lepszą (niższą) pozycję zajmuje w subindeksie technologicznym GCI. Na siłę zależności wpłynęło szerokie rozumienie gospodarki opartej na wiedzy według strategii lizbońskiej, uwzględnia się w nim bowiem nie tylko takie jej wyróżniki, jak: innowacyjność, transfer technologii i ICT (do których ogranicza się subindeks technologiczny GCI). Można zatem sądzić, że proces budowy gospodarki opartej na wiedzy zgodnie ze strategią lizbońską to nie tylko konkurencja technologii, ale rów-

niez konkurencja obejmująca szeroko rozumiane kwestie społeczno-gospodarcze, którą państwo powinno wspierać.

Rys. 9. Porównanie pozycji państw UE 15 według *Economic Freedom Index* i w „Lisbon Review” w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów EFI i „Lisbon Review” w 2004 r.

Rys. 10. Porównanie pozycji państw w UE 15 w „Lisbon Review” i według subindeksu *Property Rights* w *Economic Freedom Index* w 2004 r.

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie rankingów EFI i „Lisbon Review” w 2004 r.

6. Wnioski

W grupie państw UE największą konkurencyjność, najwyższy stopień wolności gospodarczej i najlepszą ocenę realizacji kryteriów strategii lizbońskiej wykazują zasadniczo państwa północne, a najgorszą państwa południowe. Z grupy nowych państw UE najlepsze wyniki uzyskuje Estonia, a najgorsze Polska. Z grupy państw UE jedynie niektóre państwa północne osiągają rezultaty lepsze niż USA. Należą do nich Finlandia i Dania.

Na podstawie przeprowadzonego badania można zauważyć silną dodatnią korelację między stopniem konkurencyjności a stopniem wolności gospodarczej. Jednakże we współczesnej gospodarce rynkowej zapewnienie konkurencyjności i wolności gospodarczej wymaga ograniczonej ingerencji państwa, szczególnie w kwestii stanowienia prawa i jego egzekwowania. W tej sprawie bardzo ważne miejsce zajmuje ochrona praw własności.

W związku z tym, że celem strategii lizbońskiej jest utworzenie najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki opartej na wiedzy do 2010 r., warto uwypuklić silną zależność między stopniem wolności gospodarczej a przestrzeganiem ochrony praw własności. Nawet ograniczona nadmierna regulacja państwa nie przeszkadza, gdy wiąże się również z bardzo dobrą ochroną praw własności. W państwach zaś o silnie nadmiernej regulacji stwierdza się gorszą ocenę realizacji kryteriów strategii lizbońskiej. W państwach tych spowalnia się dynamiczny rozwój gospodarki.

Stopień wolności gospodarczej jest silnie powiązany również z oceną realizacji kryteriów strategii lizbońskiej. W gospodarce nie skrępowanej nadmiarem regulacji państwa możliwy jest dynamiczny rozwój gospodarki i jej konkurencyjności. Jednakże pewien ograniczony zakres regulacji państwa jest konieczny do stworzenia poczucia bezpieczeństwa gospodarowania. W gospodarce opartej na wiedzy takie poczucie bezpieczeństwa stwarza ochrona praw własności. W badanych państwach występuje silna i uzasadniona zależność między stopniem konkurencyjności, stopniem wolności gospodarczej i najlepszą oceną realizacji kryteriów strategii lizbońskiej.

Literatura

1. *FDI Confidence Index*, The Global Business Policy Council, A.T. Kearney, Inc., October 2004, Vol. 7.
2. *Global Competitiveness Report 2001-2002; 2003-2004; 2004-2005*, World Economic Forum; <http://www.weforum.org>.
3. Miles M.A., Feulner E.J., O'Grady M.A., *2004 Index of Economic Freedom*, The Heritage Foundation and Dow Jones & Company, Inc., Washington 2004.
4. *The IMD World Competitiveness Yearbook 2004*.
5. *The Lisbon Review 2004: An Assessment of Policies and Reforms in Europe*, World Economic Forum, Geneva 2004.

THE COMPETITIVENESS AND ECONOMIC FREEDOM IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF LISBON STRATEGY

Summary

The aim of the paper is to determine the degree of the relation of to three variables: competitiveness, economic freedom and the appraisal of the Lisbon Strategy criteria's realisation and the finding the rationales for the relations to these variables. Therefore, the paper presents competitiveness indexes of the international rankings (World Economic Forum: GCI, BCI and IMD), the Economic Freedom Index (EFI) and the Lisbon Strategy Index. The structure of these indexes might be the explanation of concept's meanings of the competitiveness, economic freedom and the Lisbon Strategy. According to these indexes, we indicate the countries' ranks of the European Union. Then, we calculate the Spearman's correlation for the three variables: competitiveness, economic freedom and the appraisal of the Lisbon Strategy criteria's realisation. On the basis of the correlation's results the strong relation of these three variables can be indicated. We show the rational explanation of this relation.